

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Ústav germánských studií

Štěpán Zbytovský, Ph.D.

Ústav germánských studií
Filozofická fakulta
Univerzita Karlova v Praze
Náměstí Jana Palacha 2
11638 Praha 1

V Praze, 5.9.2016

Posudek k diplomové práci

LIS, Marek: *Karl Barth und die Literatur*. Praha: FFUK 2016, 63 S.

Vztahy mezi teologickým diskurzem a literaturou sice nepatří k nejfrekventovanějším předmětům interdisciplinárních výzkumů, nicméně především ze strany teologie je v posledních desetiletích patrný nárůst zájmu o souvislosti tohoto druhu. Jak naznačuje například erlangenský projekt „Biblische Spuren“ nebo čilý zájem o dílo Hanse Urse von Balthasara, jde zpravidla o bádání motivované a iniciované ze strany (nerozdílně katolických i protestantských) teologů, kteří vycházejí z reflexe estetických a rétorických aspektů Bible i celého teologického diskurzu. Předložená práce Marka Lise má koneckonců také teologické východisko – osobnost a dílo předního evangelického teologa 20. století Karla Bartha – a nemohla obejít vyložení základních myšlenek zkoumaných spisů. Zároveň však jde o práci primárně germanistickou, jejímž přínosem je mapování role literatury v Barthově teologickém myšlení a psaní. Práce si nekladla za cíl připravit univerzálně použitelný metodický model pro zkoumání role literatury v jiných, mimouměleckých intelektuálních oblastech; přináší zejména fenomenologické ohledání problematiky v několika perspektivách.

Vysoce oceňuji, že se autor zadání zhostil s nebývalým zaujetím pro daný problém, jeho příprava obsáhla studium velmi objemného materiálového korpusu. Rozhodnutí věnovat se primárně dvěma Barthovým nejnámějším a nejvýrazněji recipovaným dílům *Der Römerbrief* (Dopis Římanům) a *Kirchliche Dogmatik* (Církevní dogmatika) je logické a odůvodněné. V úvodu není avizována kapitola ke třetímu zkoumanému dílu *Die protestantische Theologie im 19. Jahrhundert*, jí věnovaná kapitola je však zde má stejně tak své místo, jako výklad o Barthově vztahu k Dürrenmattovi a k Barthovým dalším literárním současníkům, zejména Zuckmayerovi. Zde všude osvědčuje autor svou obeznámenost s materiálem a schopnost uvést daný problém v souvislost s Barthovou teologií.

Nicméně nelze přehlédnout některé diskrepance, které svědčí snad o spěšné finální přípravě práce. Patří k nim například, že úvod v popisu postupu uvádí analýzu rejstříků Barthova díla, odkazuje však pouze na rejstřík z vydání *Dopisu Římanům*, nikoli rejstřík

Ústav germánských studií

k *Církevní dogmatice*, a hlavně by výsledky hledání výskytů mohly být v nevelké tabulce přehledně představeny čtenáři (třeba v příloze), nejen pouze zběžně referovány. Ještě v úvodu je také avizováno téma literárnosti samotných Barthových textů, které ovšem není v práci soustředěně pojednáno – nejspíše se k tomu blíží kapitola II.2, která pojednává *Dopis Římanům* jako „Kulturerscheinung des Expressionismus“. Kromě otázky, co přesně tento titulek říká, budí tato kapitola dojem spíše srovnání typicky expresionistického „ducha“ či základního postoje a Barthova textu, takového ducha ovšem můžeme vidět v mnoha produktech intelektuální činnosti člověka, a ještě to nic neříká o literárních kvalitách. Za velmi pozoruhodný považuji výklad kapitoly III o pasáži v Barthově *Etice*, věnované vztahu k umění. Zde se naznačuje ještě daleko silnější zdůraznění hodnoty umělecké činnosti, než jakého jsme byli svědky v pasáži o Barthově pojetí literatury (s. 7n). Bohužel tato souvislost zde zmíněna není.

Theoretické i metodologické východisko novějších konceptů intertextuality je vyloženo v kontextu první analytické kapitoly k *Dopisu Římanům*, což se jeví jako vcelku šťastné rozhodnutí v tom smyslu, že je doložena vhodnost tohoto pojmového instrumentária resp. korespondence mezi zkoumaným materiálem a přístupem. Nevýhodou ovšem je, že toto umístění není signalizováno v úvodu, a není příliš jasná relevance pro další výklad, neboť se zde uvedenými pojmy a koncepty se dále (ani v závěru) nepracuje. Není tak příliš jasné, jak lze úvahu o intertextových souvislostech komentáře, Bible a literatury aplikovat na provedené sondy do Barthových textů. Lze ostatně Gerarda Genetta přiřadit poststrukturalistické literární vědě?

Poměrně častá jsou formulačně poněkud enigmatická místa, jako např. věta, že komentář jako žánr lze popsat "lépe" (než co?) "pod hlediskem Hermeneutiky (unter dem Aspekt der Hermeneutik)" (13) - co to vlastně znamená? Pokud se ono „lépe“ vztahuje k charakteristice žánru jako intertextu, pak není jasné, proč by jeden z obou přístupů k definici žánru měl být lepší. Dojem dále přece jen narušují poměrně četné jazykové či technické chyby – např. autor i v nominativu vynechává člen v titulu *Der Römerbrief*, na více místech chybí tečka nebo je věta nedokončena, z jazykových chyb jen opravdu namátkou „in wie weit“ (6), „Barth ... empfiehlt“ (13), „keine ... noch“ (23) atd.

Souhrnem k naznačeným kritickým připomínkám i pozitivům doporučuji tuto práci, jež se vyznačuje pozoruhodným vymezením problematiky, nepochybnou informovaností autora a mnoha zajímavými vývody, avšak i jistou nedotažeností, bez výhrad k obhajobě a navrhuji klasifikaci *velmi dobře*.

Štěpán Zbytovský